

In memoriam Janikovszky Éva

(1926-2003)

Janikovszky Éva régóta és hőiesen küzdött a gyilkos kórral, az utolsó hónapokat szinte a kórházban töltötte. Tavaly tavasszal, több hónapos egyeztetés után fogadott otthonában, hogy interjút adjon a Délmagyarországnak, amelynek egykor maga is olvasója volt. Szabadkozott, hogy nagyon fáradt, de amikor kikapcsoltam a magnót, még órákig beszélgettünk. Minden érdekelt, ami szülővárosával, Szegeddel kapcsolatos.

Elmesélte, hogy szülei válása után ötéves korától a reneszánsz polihisztor, Donászy Kálmán nevelte, aki gyönyörűen zongorázott, csodálatos tenor hangja volt, és tisztos polgári foglalkozása, a Paprikanemesítő Intézet igazgatása mellett a szegedi filharmónia titkári teendőit is ellátta, és a Délmagyarországban jelentek meg zene- és színikritikái. Legjobb barátja az évtizedekkel később, a háború utáni Németországban világhírűvé lett karmester, Fricsay Ferenc volt, ezért a kis Évát már egészen kicsi korától magával vitte a zenekari próbákra, esti meseként pedig Tóth Árpád, Babits és Kosztolányi verseit mondta az ágyánál.

Janikovszky Éva azt is sokszor elmesélte, hogy nagyszüleinek könyv- és papírkereskedése volt a Kárász utca és a Klauzál tér sarkán. Amikor megtanult olvasni, nagymamája azt mondta neki: ha megígéri, hogy ugyanolyan tisztán adja vissza a könyveket, mintha ki sem nyitotta volna, akkor kölcsönkönyvtárként használhatja az üzletet. Móra is hozzájuk járt vásárolni, és gyakran megsimogatta a kislány fejét. A nagymama nem sejtette, mekkora bölcsességet jósolt, amikor felhívta unokája figyelmét a nevezetes vásárlóra: „Évikém jól jegyezd meg: ez a bácsi Móra Ferenc, egy napon még büszke leszel arra, hogy ismerted!” Janikovszky Éva évtizedekig a Móra Kiadónál dolgozott, nem hivalkodva, de tényleg büszke volt erre a gyerekkori szegedi emlékekre – akkor is, amikor a magyar gyermekirodalom jeleseként elsőik között kapta meg a Móra-díjat. Szegeddel kapcsolatban nem csak szép emlékei maradtak: sokkolta, amikor a vészkorszakban a szegedi Magyar Királyi Állami Árpád-házi Szent Erzsébet Leánygimnázium szeretett tanári karában is akadtak lelkes hívei az ordas eszméknek.

A szegedi és a budapesti egyetemi évek után 1950-től a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumban dolgozott, 1954-től a Móra Könyvkiadó lektora, 1964-től 1987-ig főszerkesztője volt. 1978-tól 1995-ig a Gyermekkönyvek Nemzetközi Tanácsa (IBBY) magyar bizottságának elnöki tisztét töltötte be. Többek között József Attila-, Budapest- és SZOT-díjat kapott, elnyerte a Deutscher Jugendbuchpreis-t, Lengyelországban pedig a gyermekolvasók javaslata alapján a Mosolyrend Lovagjává választották. Könyveit, a Velem mindig történik valami, a Már óvodás vagyok, a Kire ütött ez a gyerek? és a többi a szülők legalább annyira szerették, mint a gyerekek.

1997-ben jelent meg a Felnőtteknek írtam című kötete, amellyel sikerült kitornie a gyermekíró-skatulyából. Az utóbbi években közreadott könyvei, a Mosolyogni tessék!, az Ájlávjú, a De szép ez az élet! is a sikerlisták élére kerültek. Mégis, ha megkérdezték, mire a legbüszkébb, két unokáját, Dórit és Verust említette. Meg azt, hogy a gyűlölködés, az indulat, az agresszió ellen indított egyszemélyes mosolykampánya

eredményesnek látszik. Generációk nőttek fel finom humorú írásain, köteteit harmincöt nyelvre fordították le.

Márciusban néhány órára hazaengedték a kórházból, hogy otthonában Görgey Gábor kulturális miniszter átadhassa neki a szégyenletesen későn érkezett Kossuth-díjat.

Bölcs derűje sokunknak hiányozni fog. Tisztelői, barátai július 30-án a Farkasréti temetőben kísérték utolsó útjára.

Hollósi Zoltán

